

**НЕСПЕЦИФІЧНИЙ
ВИРАЗКОВИЙ
КОЛІТ**

Виразковий коліт

хронічне запальне захворювання товстої кишки невідомої етіології, яке характеризується геморагічно-гнійним запаленням слизової оболонки, що розповсюджується проксимально від прямої кишки та супроводжується розвитком місцевих і системних ускладнень

ЕТІОЛОГІЯ

(до теперішнього часу не існує єдиної думки про причини виникнення і механізми розвитку НВК)

1. ГЕНЕТИЧНИЙ ФАКТОР

(система HLA: виявлені генетичні HLA-маркери НВК, хвороби Крона в різних популяціях; за допомогою HLA - ДНК генотипування виявлені маркери схильності та стійкості до НВК (алель DRB1*01 ген. Маркер схильності до початку захворювання в молодому віці, алель DRB1*08, асоційований з дистальними формами та виникненням хвороби у віці 30-49 років).

2. МІКРОБНИЙ ФАКТОР

(висока ступінь імунізації хворих НЯК 0 - антигеном *Esherichia Coli* 014; *E. Coli* володіє ВИСОКОЮ

адгезивною здатністю до епітеліальних клітин слизової оболонки, і може ініціювати їх руйнування; позитивна дія пробіотиків, що містять *Esherichia coli* - штам Nissle 1917)

3. ПОРУШЕННЯ ПРОНИКНОСТІ КИШКОВОГО БАР'ЄРУ

4. Фактори навколишнього середовища

нікотин: у злісних курців НВК зустрічається рідше, ніж у некурящих;
лікарські препарати: НПЗП; нераціональне харчування:
значне зростає даної патології у

краї

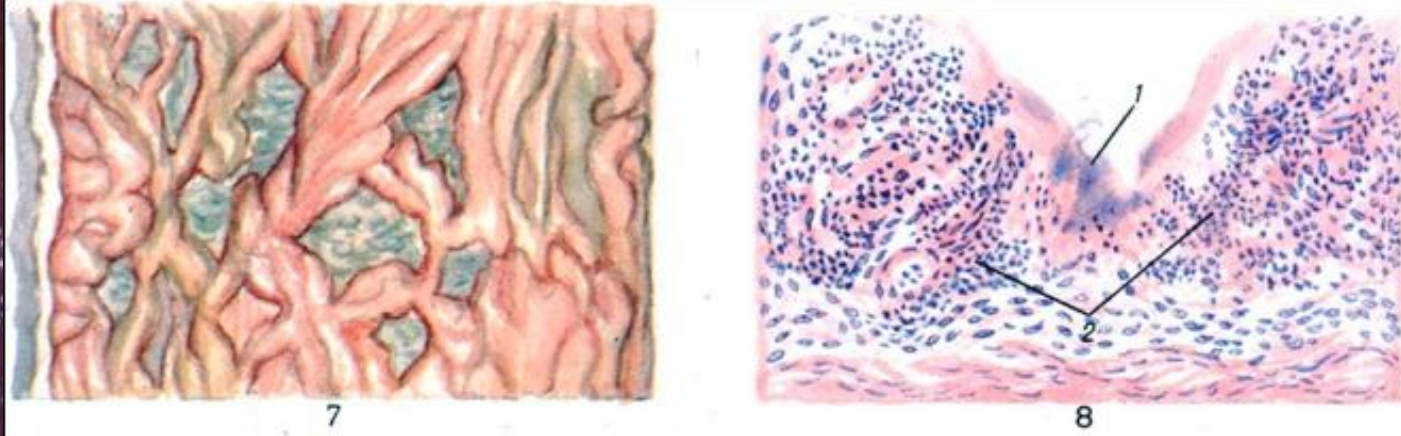

st

ПАТОГЕНЕЗ

ПАТОМОРФОЛОГІЯ

Мікропрепарат слизової оболонки товстого кишечника при виразковому коліті: 1 — глибокий некроз слизової болонки з утворенням виразки, дно якої вкрите фібрином, 2 - густа інфільтрація поліморфно-ядерними лейкоцитами в найближчих до виразки відділах слизової оболонки.

КЛАСИФІКАЦІЯ

По локалізації:

- Неспецифічний виразковий проктит і проктосигмоїдит
- Неспецифічний виразковий коліт лівобічний
- Неспецифічний виразковий тотальний коліт
- Неспецифічний виразковий коліт регіонарний

За перебігом:

- Гострий неспецифічний виразковий коліт
- Хронічний неспецифічний виразковий коліт
- Рецидивуючий неспецифічний виразковий коліт

По тяжкості :

- Легка форма

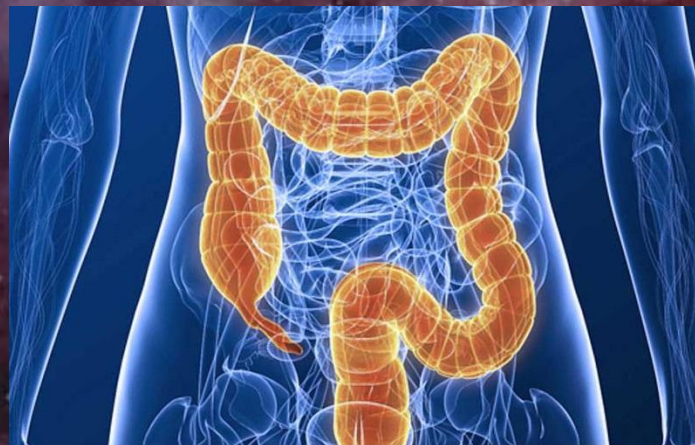
стілець кашкоподібний <5 разів на добу, незначна домішка крові і слизу в калі, відсутність лихоманки, тахікардії, анемії, задовільний загальний стан

- Середньої тяжкості

рідкий стілець 5-8 разів на добу домішка крові і слизу в калі, помірна лихоманка, тахікардія, анемія, задовільний загальний стан

- Важка форма

важка діарея (> 8 разів на добу); значна домішка крові, слизу і гною в калових масах; лихоманка більше 380С, тахікардія, анемія (гемоглобін <90 г/л), загальний стан тяжкий або дуже тяжкий.

По ендоскопічній картині виділяють чотири ступеня активності запалення в кишці

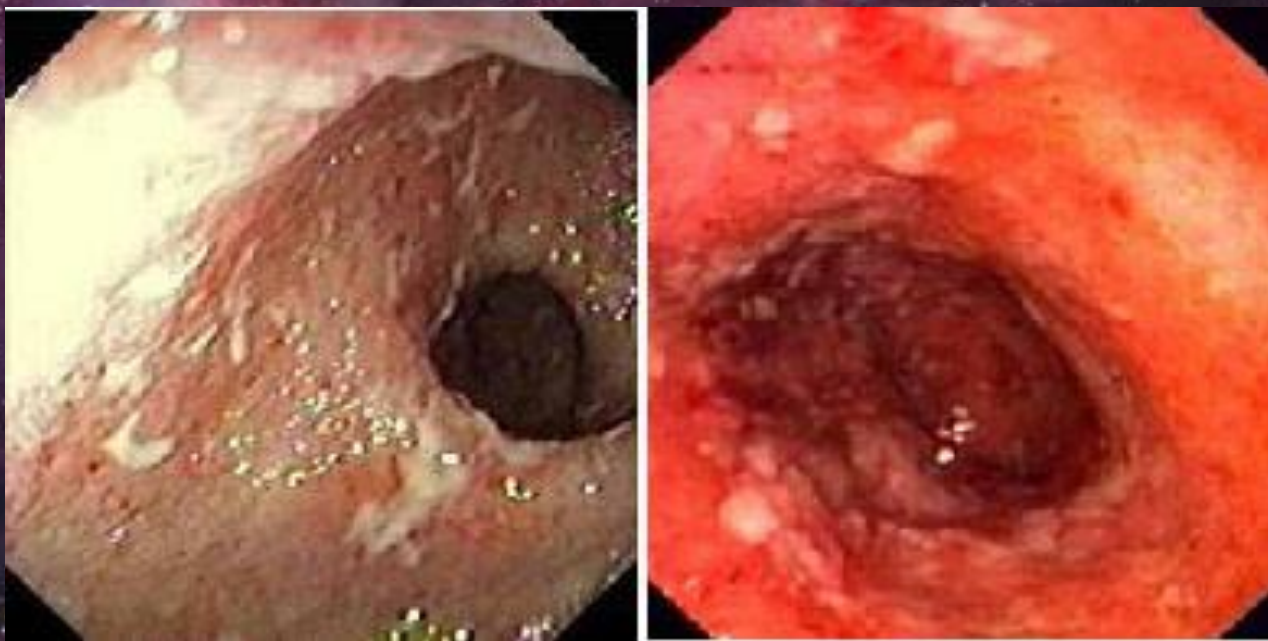
- I ступінь (мінімальний) характеризується набряком слизової оболонки, гіперемією, відсутністю судинного малюнка, легкою контактною кровоточивістю, дрібноточковими геморагіями.

- II ступінь (помірний) визначається набряком, гіперемією, зернистістю, контактною кровоточивістю, наявністю ерозій, зливними геморагіями, фібринозним нальотом на стінках.

- III ступінь (виражений) характеризується появою множинних зливних ерозій та виразок на тлі описаних вище змін у слизовій оболонці. У просвіті кишки гній і кров.

- IV ступінь (різко виражений): крім перерахованих змін, визначається формуванням псевдополіпів і кровоточивих грануляцій.

КЛІНІЧНА КАРТИНА

- **Рідкі випорожнення з домішкою слизу, крові, гною**

(Частота випорожнень може становити від 3-4 до 20 і більше разів на добу. Можливі випорожнення чистою кров'ю, протягом доби пацієнт може втратити до 300мл крові. Калові маси носять смердючий запах. НВК може проявитися ректальною кровотечею при нормальному випорожненні. У інших пацієнтів діарея і ректальна кровотеча починаються одночасно або першою з'являється діарея. Хворі можуть відзначати тенезми-імперативні позиви)

- **Біль у животі**

(Відзначається в більшості випадків, локалізується найчастіше в лівому нижньому квадранті живота. Біль помірної інтенсивності, переймоподібний, супроводжується позивом до дефекації, посилюється після їжі, перед дефекацією та дещо вщухає після неї)

- **Інтоксикаційний синдром**

(Депресивний стан, слабкість, адинамія, відсутність апетиту, нудота, підвищення температури тіла до високих цифр)

- **Дистрофічні зміни**

(Полігіповітамінозу, зміни нігтів, випадання волосся, сухість шкіри, похудіння)

Позакишкові прояви при НВК

Орган, тканина	Характеристика ураження
Шкіра та підшкірно-жирова клітковина	При септичному тяжкому стані: виразкування шкіри, гангренозна піодермія, уртикарний і пустульозний висип, вогнищевий дерматит. У 2-3% розвивається вузлова еритема, для якої характерно: червоно-фіолетовий колір над вузлом, потім зеленуватий - жовтуватий - нормальний. Вузлова еритема може бути початковим симптомом захворювання.
Слизова оболонка порожнини рота	Глосит, гінгівіт, афтозний або виразковий стоматит, зміни супроводжуються вираженим больовим синдромом.
Очі	Рідко (1,5-3,5%) розвивається ірит, іридоцикліт, увеїт, кератит, кон'юнктивіт. Для увеїту характерний біль, відчуття півки перед очима, фотофобія. У разі невчасної терапії можливе падіння зору. Епісклерит купується призначенням глюкокортикоїдів.
Щитовидна залоза	Розвивається аутоімунний тиреодит.
Печінка	Жирова дистрофія печінки, хронічний гепатит високого ступеню активності, портальний фіброз, перихолангіт, склерозуючий холангіт, рак жовчного протоку. Склерозуючий холангіт може розвиватися при мінімальній активності, а також після колектомії. Консервативна терапія, як правило не усуває патологічний процес у печінці.
Нирки	Пієлонефрит, нефролітіаз.
Суглоби, хребет	Поліартрит із незначним обмеженням рухів у суглобах, переважно уражаються гомілковостопні, колінні, міжфалангові суглоби. Ураження у вигляді моноартриту. Деформації не розвивається, в період ремісії захворювання артричні прояви зникають. Характерним клінічним проявом НВК можуть передувати (за кілька років) симптоми сакроілеїту. Сакроілеїт частіше відмічається у хворих з тяжким перебігом; рентгенологічно його виявляють у 10% пацієнтів із НВК. Активність сакроілеїту і спондиліту не пов'язані із загостреннями запалення.
Системні ураження	Амілоїдоз, гіперкоагуляційні синдроми, тромбоемболічна хвороба, васкуліт, перикардит.

УСКЛАДНЕННЯ

1. Токсична дилатація товстої кишки розвивається в 3-5% випадків.
2. Перфорація товстої кишки виникає приблизно в 3-5% випадків і часто призводить до смерті (72-100%).
3. Стрикттури прямої чи ободової кишки (3-19% випадків).
4. Кишкова кровотеча (1-6% випадків).
5. Періанальна ускладнення (4-30% випадків): парапроктити, нориці, тріщини, перианальне подразнення шкіри.
6. Рак товстої кишки. НВК вважається передраковим захворюванням.
7. Запальні поліпи. Виявляють менш ніж у половини хворих з НВК.

ДІАГНОСТИКА

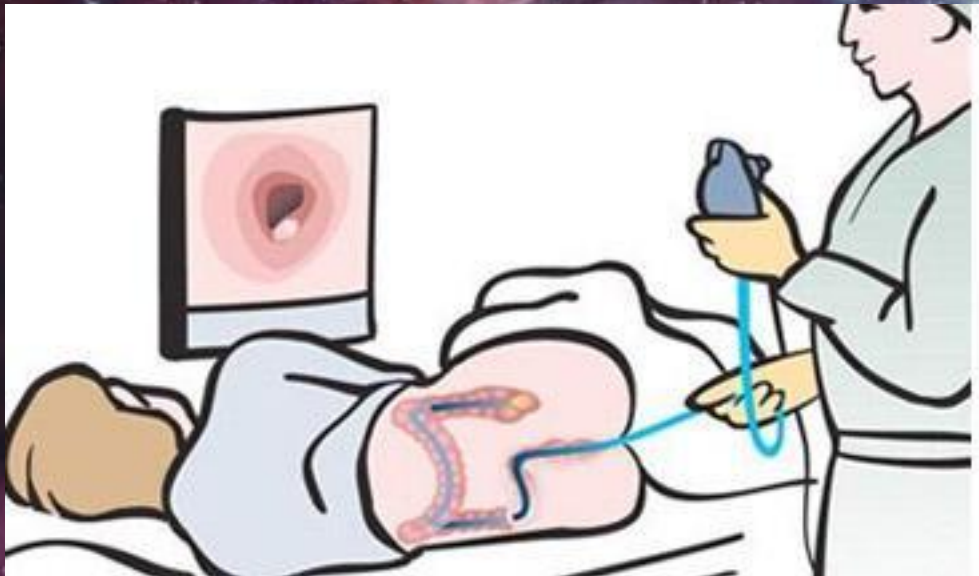
1. При пальцевому дослідженні прямої кишки можна виявити: перианальні абсцеси, нориці прямої кишки, тріщини анального проходу, спазм сфінктера, горбистість і потовщення слизової оболонки, ригідність стінки, наявність крові, слизу і гною.

2. Ендоскопічне дослідження товстої кишки

Ректороманоскопія та колоноскопія

Наявність слизу, крові, гною, зміни слизової - гіперемія , набряк, ерозії, виразки. відсутність гаустрації. Колоноскопія дозволяє оцінити протяжність і тяжкість ураження, особливо при підозрі на наявність малігнізації.

3. Рентгенологічні методи дослідження

- **1. Рентгенологічне дослідження ОЧП**

При I ступені дилатації збільшення діаметру кишки в її найширшому місці становить 8-10 см, при II - 10-14 см і при III - понад 14см. У разі токсичного мегаколону виявляється

надмірна кількість газу в розширеній ободової кишці, втрата тонусу, рівні рідини.

- **2. Іригоскопія**

Є одним із основних діагностичних методів НВК, але у фазі загострення хвороби вона протипоказана.

До ранніх рентгенологічних проявів НВК включають: гіперкінезію, спазм окремих сегментів кишки, помірне потовщення, нечіткість контурів складок слизової оболонки, «зернисту» слизову оболонку, пізніше зникають гаустри, стають зубчастими контури кишки

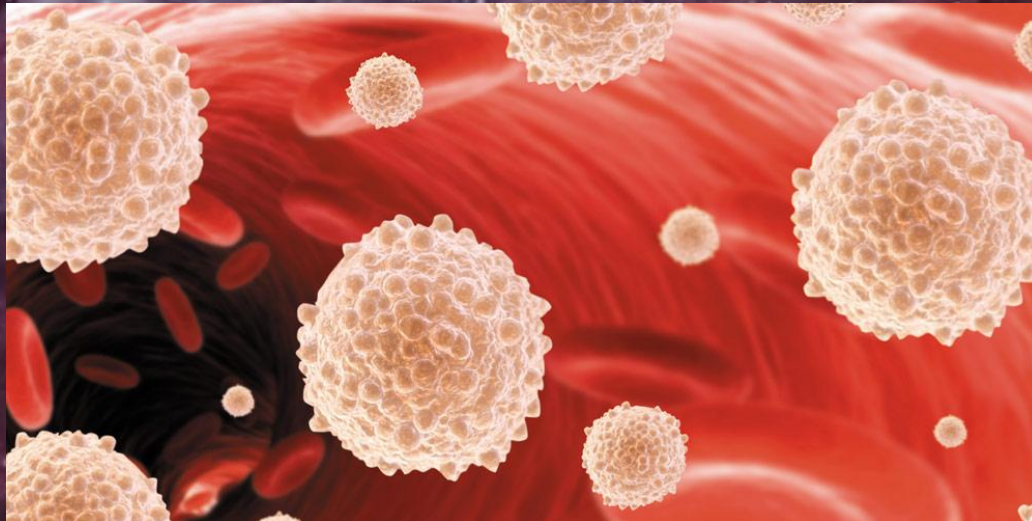
При тяжкому перебігу хвороби виявляють:

- Плямистість малюнка рельєфу слизової оболонки.
- Ригідність стінки.
- Відсутність (деформація) гаустр.
- Нечіткість, нерівність контурів.
- Нерівномірне звуження або вкорочення кишки.
- Множинні дефекти наповнення (псевдополіпоз).

4. Лабораторні методи

У пацієнтів із виразковим колітом виявлять анемію та лейкоцитоз різного ступеню, гіпо- та диспротеїнемію. Тяжкий перебіг хвороби супроводжується гіпокаліємією, зниженням концентрації бікарбонатів в результаті втрати солей і рідини через кишківник.

5. Мікробіологічне дослідження

При першому виявленні захворювання. Виконуються мазки і посіви калу для виключення коліту інфекційної, вірусної, паразитарної етіології.

Характерні: зміни облігатної мікрофлори, зниження позитивних виявлень *Lactobacillus bifidus* до 61% (у здорових до 98%), різке зростання молочнокислих, кишкових, паличок і ентерококів; значні зміни у складі мікробів факультативної групи - зростання патогенних стафілококів, протей. Обов'язковим є визначення чутливості мікрофлори до антибіотиків.

6. Патоморфологічне дослідження

В основному спостерігається ураження слизової оболонки, виразки проникають до підслизового шару, рідше до м'язового шару. Їхні краї рівні, підриті. У частині випадків у збережених ділянках слизової оболонки виникає надлишкова регенерація залозистого епітелію з утворенням псевдополипов. Характерною є наявність "крипт-абсцесів".

*Ендоскопічні стадії захворювання було представлено вище

ДИФЕРЕНЦІАЛЬНИЙ ДІАГНОЗ

Диференціальна діагностика повинна проводитися з цілою низкою нозологічних форм, що включають інфекційні, функціональні та злоякісні хвороби, найбільш часто із хворобою Крона. Перша атака виразкового коліту може протікати під маскою гострої дизентерії

ЛІКУВАННЯ

Основні принципи фармакотерапії:

- дієтичне харчування
- препарати 5-аміносаліцилової кислоти
- глюкокортикоїди (за показаннями)
- антибактеріальна терапія
- ентеральне та парентеральне харчування
- корекція обмінних та дисбіотичних порушень
- застосування сорбентів
- препарати резерву - імунокоригуючі (імуносупресорні)
- препарати - при неефективності вищезазначених препаратів (саліцилатів, стероїдів)

Базисна терапія при НВК включає:

- препарати 5-аміносаліцилової кислоти,
- глюкокортикоїди,
- антибактеріальні препарати за результатами мікробіологічного дослідження кишкового вмісту

*За допомогою даної терапії досягають ремісії в 70-80% випадків при НВК легкого та середнього ступеня тяжкості, а також знижують показання до хірургічного лікування.

Показання до хірургічного лікування

Абсолютні:

1. Кишкова кровотеча - виділення більше 800 мл калових мас з кров'ю на добу, крововтрата більше 100мл на добу.
2. Токсична дилатація ободової кишки - розширення ободової кишки більш 50 мм, відсутність ефекту від ендоскопічної декомпресії та комплексної інтенсивної терапії протягом 12 годин.
3. Перфорація товстої кишки - наявність пневмоперитоніуму та/або перитоне
4. Карцинома.

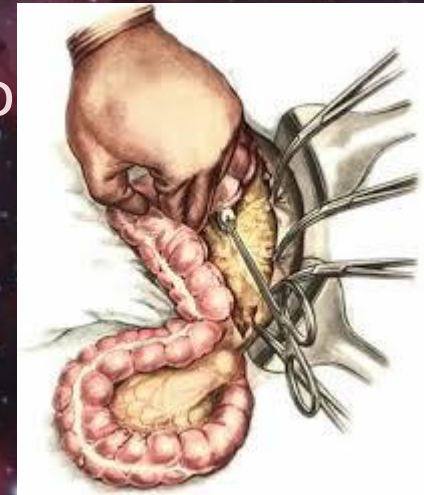
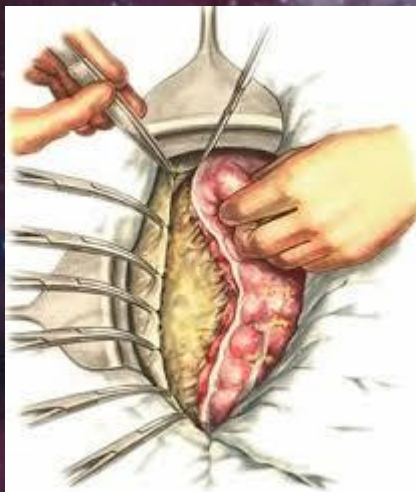
Відносні:

1. Резистентна форма - відсутність позитивної динаміки або наявність негативної динаміки на фоні сучасної консервативної терапії гострої тяжкої форми або тяжкого загострення ВК.
2. Стероїдозалежна форма - необхідність введення глюкокортикоїдів для підтримки клінічної ремісії або легкого ступеня коліту протягом періоду часу більше 6 місяців.
3. Дисплазія слизової оболонки товстої кишки при тривалому стажі захворювання.
4. Порушення розвитку і затримка росту в дитячому та юнацькому віці.

ВИДИ ОПЕРАТИВНИХ ВТРУЧАНЬ

Колпроктектомія - дозволяє вилікувати хворого від НВК.
При тяжкому перебігу виконується колпроктектомія або субтотальна колектомія із залишенням кукси прямої кишки.

Операція завершується ілеостомією або формуванням резервуара з тонкої кишки і ілеоанальним анастомозом,

стан

що

ного

- Колектомія, комбінована з черевно-анальною резекцією прямої кишки - при наявності раку в ободової кишці.
- Колектомію, комбінована з черевно-промежинною екстирпацією прямої кишки - при раку прямої кишки.

Операцію при цьому завершують накладанням постійної одностовбурової ілеостоми за Бруком

Дякую

за увагу!